

Overtuigd van trayplantopkweek op stellingen

‘Nooit eerder zo intensief beworteld gezien’

Van de grond af opkweken, daar is de plantkwaliteit zeer bij gebaat en het biedt bedrijfskundige voordelen. Vanaf het moment dat aardbeienplantenkweker Frank van Alphen daarvan overtuigd was, is het hard gegaan. Waar in april nog niets te zien was, ligt nu 3 hectare stellingen.

FOTO: JOOST STALLEN

Bedrijfsgegevens

Frank van Alphen (41) kweekt op zijn bedrijf in Galder aardbeiplanten van 21 rassen, waaronder van Fresh Forward, Plant Science International en Edward Vinson. Alle rassen zijn leverbaar in de bekende planttypen, met een toenemend aandeel trayplanten en doordragers. De trayplantopkweek gebeurt behalve op het stellingensysteem, op traditionele velden. Op het bedrijf werken 14 vaste krachten, plus gelegenhedenarbeid.

tekst Joost Stallen

Als de oranje vlag de lucht in gaat, is dat voor 27 mannen het signaal om in actie te komen. De eerste persoon in het rijtje staat enkele meters verderop, de 27ste moet 300 meter ver kijken om te weten hoe de vlag erbij hangt. De vlagseinen moeten ervoor zorgen dat iedereen tegelijk in actie komt. Dat hoeft niet met militaire precisie, maar het is wel de bedoeling dat iedereen synchroon handelt. Want dat is de enige manier om in een keer een stalen profiel van 309 meter lengte op te pakken en op de juiste plek weg te leggen. De mannen tillen het matzwart gecoatete lint in een keer uit een tijdelijk geplaatste geleidegoot, en leggen het gevaarte enkele meters verderop: bijna op de definitieve bestemming. De voorste man in het rijtje zorgt vervolgens met hulp van een mal dat het profiel exact in lijn komt te liggen met de profielen die eerder zijn aangebracht. Als dat in orde is, gaat de vlag de lucht in, ten teken dat het profiel kan worden vastgeklit op een constructie van gegalvaniseerde liggers. Die liggers liggen dwars onder de profielen, op een onderlinge afstand van drie meter, en zo'n 65 centimeter boven maaiveld. De gelijkmatigheid van de handelingen zorgt voor een gesmeerd werktempo. Als de aan het begin van het veld opgestelde profileermachine na enkele minuten de volgende 300 meter plaatstaal in de profielvorm heeft gewalst, staan de vlaggenman en legploeg weer startklaar. Per werkdag wordt zo tussen de 25 en 30 kilometer profiel geproduceerd en gelegd.

Het laatste profiel, de laatste meters van in totaal zo'n 130 kilometer, werd in de laatste volle week van mei aangebracht (24/5). Het eindresultaat is een trayveld voor opkweek van aardbeiplanten op stellingen, met de planten op een halve meter boven de grond. Half juni moet het veld kant-en-klaar zijn. "Dat gaat lukken, we liggen goed op schema".

Van de grond af

Verantwoordelijk voor het project is Frank van Alphen van aardbeienplantenkwekerij van Alphen in Galder. "We wilden uitbreiden om aan de groeiende vraag naar trayplanten te blijven voldoen. De vraag was of we dat zouden doen met een conventioneel trayveld, of in de richting van de opkweek op stellingen. We hebben ons bijna een jaar intensief georiënteerd op alle mogelijkheden.

FOTO: JOOST STALLEN

Ik ben ervan overtuigd geraakt dat de opkweek van de grond af, de beste keus is. Uitgangspunt was dat de plantkwaliteit op geen enkele manier mocht onderdoen voor planten van een conventioneel veld, dat spreekt voor zich. Het eerste voordeel is dat bij opkweken van de grond af, er geen sprake is van opspattend water". Het zichtbare effect diende zich aan toen Van Alphen tijdens het inpakken van aardbeitrayplanten ging kijken bij zijn collega Van den Meulengraaf. Met constructeur GEGE Machinebouw uit Veghel stond hij enkele jaren geleden aan de wieg van de opkweek op stellingen. Van Alphen: "ik had nog nooit zulke intensief bewortelde trayplanten gezien, met uitsluitend vitale witte wortels. Op stellingen kunnen de planten ook bij donker weer vlot opdrogen, waardoor de wortelontwikkeling niet wordt geremd, en het ziekterisico wordt verlaagd." Omdat op stellingen de wind onder de planten door kan

trekken, is wel denkbaar dat bij kouder weer de temperatuur te ver onderuit gaat. Daarom komen er rondom aan alle kanten oprolbare folieschermen. Die maken het mogelijk om de ruimte onder de planten af te sluiten, of -indien gewenst- om de ventilatie te sturen.

Werktuigendrager

Het 3 hectare grote veld is verdeeld in 8 kweekvakken van elke 12 meter breed en 309 meter lang. De onderlinge afstand tussen de profielen is 22 centimeter, voor Bato-trays van een meter lengte. Dat brengt het aantal planten op 700.000 per hectare, dat is 300.000 meer dan op een conventioneel trayveld. Dat betekent flink betere benutting van water, meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. Dat wat nog uitdraint wordt opvangen en hergebruikt. "Dat is absoluut een stap voorwaarts."

Een profiel wordt gewalst. Per werkdag wordt zo tussen de 25 en 30 kilometer gedaan.

FOTO: JOOST STALLEN

De trays steunen op profielen die 22 centimeter uit elkaar liggen.

Op elke scheiding tussen de vakken ligt een beregeningsbuis met sproeiers op 12 meter onderlinge afstand, en hier liggen rails. Op die rails komt een zelfrijdende werktuigendrager met een traploos regelbare snelheid van 0 tot 10 kilometer per uur, die ook fungeert als transportwagen en als arbeidshulp. De breedte van dit voertuig is gelijk is aan die van de vakken, 12 meter dus. De verplaatsing van de werktuigendrager van het ene naar het andere vak gaat met een aparte wisselwagen waar de werktuigendrager op gereden wordt. Die komt aan de voorkant van het trayveld, en gaat eveneens op rails lopen.

Inpassen in de omgeving

De plantenkwekerij ligt in het Markdal, in een natuurlijke omgeving. Om het trayveld daar op een onopvallende manier in te passen, zijn de stalen profielen matzwart gehouden. Een ander onderdeel behelst, als onderdeel van de vergunningverlening, de aanleg van een op de Mark aansluitende ecologische verbindingzone langs de Kerselse Beek. Deze waterloop ligt precies tussen het nieuwe trayveld en de rest van het bedrijf.

De stellingen en de onderbouw staan op betonplaten op dezelfde ondergrond als van een conventioneel trayveld: op folie en antiworteldoek, met een bodemprofieling voor de opvang en afvoer van drainwater. Alles stroomt in eerste instantie in een lager gelegen betonnen put van 5 kubieke meter. Van hieruit wordt het verder gepompt naar een opslagsilo van 1.500 kubieke meter.

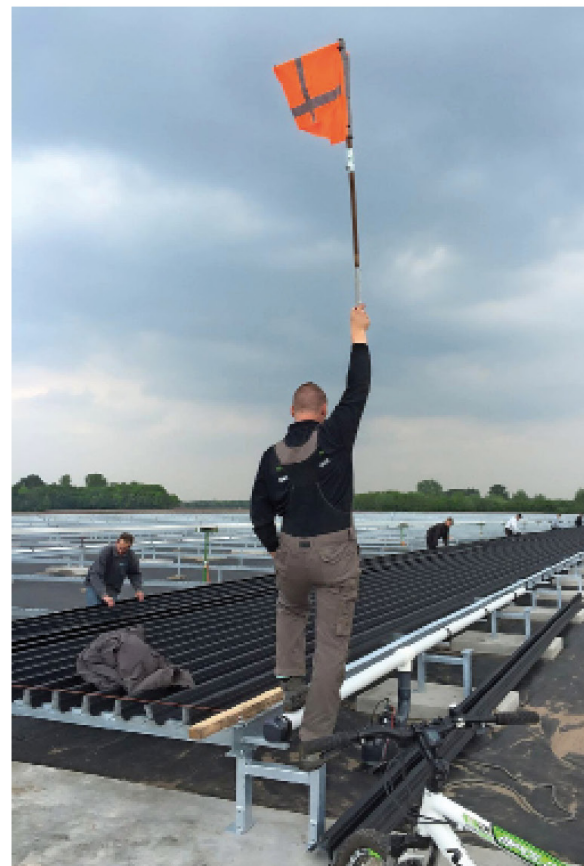

FOTO: FRANK VAN ALPHEN

Een profiel wordt gelegd.

Start opkweek

Bedrijfsmatig gezien betekent de stellingopkweek en het gebruik van een over het gewas rijdende wagen dat aanzienlijk bespaard kan worden op arbeid, en het nog overblijvende werk vaak minder inspannend is.

Dat begint met het vullen van de trays, dat gebeurt op het 8 meter brede betonpad dat voor het veld ligt. Aan de trayvuller komt een 12 meter lange transportband. De met potgrond gevulde trays worden hier afgenomen en op de stelling geplaatst. Per vak worden er zo 54 rijen vol gezet, met zes trays per rij. Vervolgens komt de werktuigendrager in actie, dan als opduwer om ze tot op hun kweekplek te schuiven. Tijdens die verplaatsing blijft de snelheid van de wagen laag, de terugweg kan met 10 kilometer per uur. Dat maakt dat de wagen altijd al terug is voordat een nieuwe vracht trays klaar staat voor afvoer.

De wagen wordt vervolgens gebruikt voor het stekken van de planten. Dat gaat met 18 personen, die ieder drie rijen voor hun rekening nemen. De chauffeur zorgt ervoor dat iedereen continu over voldoende planten blijft beschikken. Voor de gewasbescherming en voor vloeibare bemesting komt er een 12 meter brede spuitboom op.

Tijdens opkweek

Het afranken gaat eveneens met de wagen, die dan wordt uitgerust met messen – als op een heggeschaar –

Eigen aannemer

Van Alphen was voor een groot deel van de bouw van het trayveld zijn eigen aannemer, met de inzet van eigen personeel. Dat betrof onder andere het beheer en de verdeling op veld van alle onderdelen voor de onderbouw, en de montage van al die delen tot een degelijke onderbouw. Dat was een hele kluit, vanwege de verscheidenheid in afmetingen van poten, koppelstukken, en liggers en omdat er voor bijna elk verbinding moeren en bouten met een eigen maatvoering nodig waren. "Dat heeft veel denkwerk gekost, maar we hebben het gered, omdat we vanaf het be-

gin wisten hoe alles eruit ging zien. De grote onderdelen lagen apart. Om die op de juiste plek te krijgen werkten we met planschema's, die we stap voor stap afwerkten. De bouten en moeren en dergelijke kwamen met pallets tegelijk binnen. Die verdeelden we aan lange tafels, in de benodigde aantallen in kleine bakjes. Die hadden verschillende kleuren, afhankelijk van de eindbestemming. Dat liep ook als een trein". Met trekkers op lage drukbanden werden alle spullen op het veld verdeeld. Daar reden ze over kunststof rijplaten.

FOTO FRANK VAN ALPHEN

voor zes rijen per werkgang. Een verticaal geplaatst transportbandje met pennen zorgt ervoor dat de ranken direct voor het knippen dwars uitgelegd worden, een afzuigsysteem haalt de afgeknipte ranken direct tussen de planten uit. Op deze manier kan één persoon in een week 1 miljoen planten onder handen nemen. Uit een oogpunt van arbeid is dat een aanzienlijke stap vooruit: op een conventioneel trayveld rankt een ploeg van 10 personen in een week een half miljoen planten af. Verder kan de wagen bij dreigende vorst fungeren als folielegger met de afdekking op rollen van 12 meter breed en 309 meter lang. De folie wordt van bovenaf op het gewas gelegd, en weer verwijderd: schuiven van de folie over de planten is er dus niet bij.

Eind opkweek

Aan het eind van de opkweek worden de planten naar de voorkant van het veld geschoven, dat gaat op een vergelijkbare manier als waarmee de trays enkele maanden eerder op hun opkweekplek waren gezet. Vooralsnog worden de planten daarna in kuubskisten geklopt en in de loods klaargemaakt voor uitlevering of bewaring. "We denken na over een aanpak om de planten ter plekke, bij de stellingen, in te pakken. Dat scheelt ook in handling- en arbeidstijd". In de loop van oktober zal een open dag georganiseerd worden. ●

Op de website gfactueel.nl staat een film waarop te zien is hoe het leggen van de profielen in zijn werk gaat.

FOTO FRANK VAN ALPHEN

De opslagsilo voor het drainwater in aanleg. Al het vocht wordt opgevangen in een lager gelegen betonnen put. Van hieruit gaat het de silo in.